

XML2HTML-en.asp?fileid=15235&lang=en

2. B. Schulter, Multilingual education and the rights of the children, Proceedings of International Scientific Conference Issues of State Language Teaching: Problems and Challenges, 2011.

3. C. Baker, Key issues in bilingualism and bilingual education, Clevedon: Multilingual Matters, 1988.

4. E. Protassova, Multilingual education in Finland (with a special focus on the Russian language), Proceedings of International Scientific Conference Issues of State Language Teaching: Problems and Challenges, 2011.

5. International standards. Downloaded from <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Minorities/SRMinorities/Pages/Standards.aspx>

6. M. Spence, The impact of globalization on income and employment, Foreign Affairs, Vol. 90 (4), 2011.

7. Multilingual education. Downloaded from <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002265/226554e.pdf>

8. O. Garcia, Multilingualism and language education, in The Routledge Companion to English Studies (eds. Constant Leung, Brian V Street), Routledge, 2014.

9. O. Garcia, A. Lin, Extending Understandings of Bilingual and Multilingual Education. <https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007%2F978-3-319-02324>

10. Z. Anspoka, D. Dalbina, V. Vaivade, Minority students in Latvian schools: some problems and solutions, Proceedings of International Scientific Conference Issues of State Language Teaching: Problems and Challenges, 2011.

Іщук М.

старший викладач

Янісів М.

доцент, кандидат педагогічних наук

НУ «Львівська політехніка»

КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ СИМВОЛІЧНИХ ЗНАЧЕНЬ РЕЛІГІЙНИХ РЕАЛІЙ ТА СЛІВ, ЯКІ МІСТЯТЬ РЕЛІГІЙНИЙ СИМВОЛІЗМ, В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Анотація. Дана стаття розглядає питання релігійної символіки у зіставному плані української та англійської мов. Для аналізу були взяті назви релігійних реалій та слів, у семантичній структурі яких містяться релігійні символічні значення. Проаналізовані подібності та відмінності релігійної символіки. Знайдені та проаналізовані приклади з даними найменуваннями в літературі.

Ключові слова: символізм, релігійні реалії, семантична структура слова, контрастивний аналіз.

Abstract. Religion symbolism in respect of contrastive analysis in Ukrainian and English is considered in the given article. The names of religious realia and words, in the semantic structure of which there is religious symbolism, were taken for analysis. Similarities and differences of religious symbolism were analyzed. Examples of the given names in literature were found and analyzed.

Key words: contrastive analysis, religious symbolism, semantic structure.

У даному дослідженні нашим завданням було знайти в українських та англійських словниках символів назви релігійних реалій та інших слів, які містять релігійний символізм, зіставити усі символічні значення, притаманні кожному слову, зробити паралель українських символічних значень із англійськими, визначити подібності та відмінності, знайти приклади з даними найменуваннями в українській та англійській літературах, проаналізувати їх.

Питання символіки розглядаються такими авторами: В. Жайворонок, М. Чумарна, Н. Пастух, О. Потапенко, М. Дмитренко, С. Боура, Б. Котл, Ф. Діллістоун та іншими. Символізм розглядається в основному у плані складання символічних словників та аналізу народної творчості, а також на прикладах творів окремих авторів художньої літератури. Ми взяли конкретну тематичну групу, а саме релігійні реалії, і розглянули символізм у зіставному плані двох мов — української та англійської.

Базовими для нашого дослідження були такі словники: В. Жайворонок «Знаки української етнокультури» [1]; М. Чумарна «З початку світу. Україна в символах» [3]; «Словник символів культури України» за ред. В. Коцура, О. Потапенка, М. Дмитренка, В. Куйбіди [2]; «A Dictionary of Symbols» by J. Cirlot [5]; «Dictionary of Symbolism» by A. Protas [6]. Матеріал дослідження — Святе Письмо, народна творчість та літературні твори таких письменників, як: Іван Франко, Леся Українка, Ліна Костенко, Андрій Малишко, Максим Рильський, Павло Тичина, Володимир Сосюра, Ернест Хемінгуей, Крістіна Россетті, Джон Арнотт, Вільям Вордсворт, Семюел Тейлор Коллідж та інші.

Було знайдено 20 одиниць найменувань з релігійною символікою в українській мові та їх 20 відповідників в англійській. Більшість з них мають більш як одне символічне значення, пов'язане з релігією. При зіставленні пар найменувань в обох мовах було виявлено, що частина найменувань має символічні значення, що збігаються, частина — що частково збігаються, а решта — повністю відмінні.

Отже, з 20 пар найменувань у 10 парах (50%) усі символічні значення збігаються, це такі назви: *ікона* — *icon*, *кадило* — *censer*, *свічка* — *candle*, *голуб* — *dove* (були вибрані лише ті символічні значення, які пов'язані з релігійною тематикою), *церква* — *church*, *престіл* — *throne*, *сонце* — *the Sun*, *серце* — *heart*, *Біблія* — *the Bible*, *оливкове дерево* — *olive tree*. Наприклад: «Церква — символ вічного Бога; спасіння, радості, любові; берегині усього прекрасного; добродітності й чистоти; духовного єднання; освіти та культури» [1]. В англійській мові: «The church — a symbol of eternal God, salvation, gladness and love. It represents intellectual unity, purity and culture. Church symbolizes all beautifulness mediocrity between God and people» [4]. Або інший приклад: «Ікона — символ Царства Духу, Господа; молитви; божественної гармонії; світла, слави Божої і величі; устремління світу, людей до Всевишнього; святості; олюдненого образу Бога» [3]. В англійській мові: «The Icon is the symbol of Lords kingdom, prayer and holiness. It emphasizes God's glory and majesty» [4].

9 пар найменувань (45%) мають символічні значення, що частково

збігаються, тобто є як однакові значення, так і відмінні, це такі назви: *розп'яття* — *crucifixion*, *хрест* — *cross*, *вогонь* — *fire*, *веселка* — *the rainbow*, *райське дерево* — *the Tree of Life*, *троянда* — *rose*, *хліб і вино* — *bread and wine*, *вода* — *water*, *віск* — *wax*. Наприклад, «*Віск символізує чистоту і відсутність скверни у людей, що його приносять. Це є знак каяття, готовності служити Богу, жертвувати йому. Символ душевної м'якості*» [3]. В англійській мові: «*Wax – the image of the wax is generally adaptation, plasticity, suggestibility and impermanence*» [4]. Отже, у даному прикладі спільним є значення *душевної м'якості*, у той час як в українській семантичній структурі додатковим є «*символ чистоти і відсутності скверни у людей, що його приносять. Це є знак каяття, готовності служити Богу, жертвувати йому*».

Таким чином, у семантичних структурах наступних слів є додаткові символічні значення:

— в українській мові:

- *розп'яття* — «логос, слово»,
- *вогонь* — «символ життя»,
- *вода* — «життя і воскресіння із мертвих»,
- *хрест* — «знак Сонця і вогню»;

— в англійській мові:

- *веселка* — «*symbol of hope and the bright emblem of mercy and love*»,
- *троянда* — «*five roses grouped together symbolize the 5 Wounds of Christ*»,
- *хліб і вино* — «*symbolizes life*»,
- *райське дерево* — «*protection, strength, bounty, beauty, and redemption*».

Отже, з 9 пар, символічні значення яких частково збігаються, у 5 парах (56%) додаткові значення виявлено в українській мові, а у 4 (44%) — в англійській.

В одній парі найменувань (5%) символічні значення зовсім не збігаються: *ягня* — *lamb*: «*Ягня — жертвна тварина, символ смирення, невинності, послуху. На сьогоднішній день - це символ лагідної смерті Ісуса Христа*» [1]. А в англійській мові: «*The lamb — a symbol of Christ as the Paschal Lamb. The lamb is also a symbol for St. Agnes (Feast Day 21 January), virgin martyr of the early Church*» [6].

Отже, з 20 пар найменувань, які містять релігійну символіку, 10 пар (50%) мають символічні значення, що повністю збігаються, 9 пар (45%) — збігаються частково і одна пара (5%) має повністю відмінні символічні значення.

Ми проаналізували вживання даних слів у літературі, то ж вибірково наведемо приклади.

Ікона. Головне значення православної ікони — це гармонія та мир у церкві та її пастві. Кожна сім'я та кожна хата мали свою ікону на божнику, що передавалася з діда-прадіда і ставала домовою святиною; кожна родина мала свого святого як охоронця оселі. «Смисл ікони полягає не в її речовій красі, а у тій духовній красі першообразу, яка є Богоподібність» [3].

Ікона

На холодному склі він малює розбиту ікону.

Мов востаннє виводить старечії сивії скроні.

*А вона, ніби плаче, і, може, він хоче вклонитись.
Він малює від неволі та цвяхів розбитії руки.
Непотрібна й невчасна голгофа оце її мука.
Павло Юрійчук*

Голуб — моногамний птах, тому його часто пов'язують із романтичним та вічним коханням. У слов'янському фольклорі вважалося, що голуби переносять душі померлих на небеса, а в англійському — що сумне кугикання голуба означає чиюсь смерть.

*I heard a stock-dove sing or say
His homely tale, this very day;
His voice was buried among trees,
Yet to be come at by the breeze;
He did not cease, but cooed and cooed,
and somewhat pensively he wooed:
Slow to begin and never ending;
of serious faith and inward glee,
that was the song, the song for me.
Folklore.*

Розп'яття. Головною ідеєю розп'яття на хресті є агонізуючий біль життя, творення і знищення. Православ'я тлумачить хрест як «наряддя рятівної смерті Господа нашого Ісуса Христа, символ Нового заповіту, символ перемоги над смертю, перетину небесного і земного, що знаменує предковічну таїну створення всесвіту» [3]:

*Ісус Христос розп'ятий був не раз.
Там, на Голгофі, це було уперше.
Умер од смерті, може, - від образ,
І за життям не пожалів, умерши.
А потім розп'яли на полотні,
У мармурі, у гіпсі і в граніті.
А потім розп'яли його в мені,
І розп'яли на цілім білім світі.
Ліна Костенко.*

Кадило. Апостол Павло підкреслював символічне значення кадила, коли пояснював ефес'янам, що Христос «віддав себе за нас, як принос і жертву приємного Богові запаху» [3]. «Нехай моя молитва стане перед Тобою, мов кадило; здійснення рук моїх, немов вечірня жертва» [3].

«На Україні хрест був зовнішнім знаком приналежності людини до християнської віри, магічним оберегом від хвороб, нещасть. Перед початком кожної справи треба було перехреститися. Це ж саме робили, почувши перший грім, побачивши місяць-молодик та ін. На Гуцульщині вивішували дерев'яні хрестики на воротах, колодязях, дверях як оберіг. З метою відвернення епідемій у деяких селах /в чотирьох його кінцях/ ставили осикові хрести» [4].

*Хреста нас знаменем хрестили,
Ростем під знаменем хреста;*

З хреста пливають всі наші сили

І віра наша пресвята...

Іван Франко.

«За народними повір'ями, зорі-небесні свічки, для кожного по одній; коли людина помирає, його зоря-свічка гасне, коли живе грішним життям-тьмяніє; свічка супроводжує всі ритуальні дії людського життя; як символ життя запалена свічка присутня у весільному обряді» [1]. В англійській мові свічка символізує Святий дух і світло:

The candle burns so strong and bright

My days go slowly by

The future beckons «follow me»

I know... I'll never die

The candle weeps yet shares it's light

I try to find my way

The journey now begins for me

I'm strong... I'll never die.

Jon Arno.

Отже, ми можемо зробити висновок, що найменування з релігійною символікою значно частіше, ніж найменування інших груп лексики, мають подібність за символічними значеннями в українській та англійській мовах. Така велика кількість збігів пояснюється специфікою релігійної термінології, а також тим, що дане дослідження базується на одній релігії, а саме християнстві, основним джерелом якої є Святе Письмо. Найменування, символічні значення яких частково збігаються, у своїй семантичній структурі також містять значну, часто переважаючу, кількість символічних значень, які збігаються, вони можуть різнитися лише одним або двома значеннями, що свідчить, що навіть у такій тематичній групі національні особливості різних країн зробили свій вплив. І лише одна пара містила повністю відмінні символічні значення. В українській та англійській літературах слова з релігійним символізмом використовуються часто і надають творам глибокого філософського змісту.

Література

1. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури. /В.В. Жайворонок — К.: Довіра, 2006. — С. 16–54.
2. Словник символів культури України / За ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, М.К. Дмитренка, В.В. Куйбіди. — 3-е вид. — К.: Міленіум, 2005. — 352 с.
3. Чумарна М. З початку світу. Україна в символах. /М. Чумарна. — Львів, 2006. — С. 18–35.
4. Прози символіка: Словник символів/ Потапенко О.І., Дмитренко М.К. та ін. — К.: Либідь, 1997. — С. 24–26.
5. A Dictionary of Symbols / J.E Cirlot. — London: Taylor & Francis e-Library, 2001.
6. Dictionary of Symbolism by Allison Protas. Downloaded from <http://www.umich.edu/umfandsf/symbolismproject/symbolism.html/>